

3. Perjantaina 6 päivänä helmikuuta 1998

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys oikeudenkäymiskaa-
ren muutoksenhakua hovioikeuteen ja
asian käsittelyä hovioikeudessa koskevien
säännösten sekä eräiden niihin liittyvien
lakien muuttamisesta 32

Hallituksen esitys 33/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 19/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Alaranta, Dromberg, Haatainen, Hut-
tu-Juntunen, Huuhtanen, Isohookana-Asun-
maa, Kankaanniemi, Koistinen, Korhonen R.,
Lindén, Metsämäki, Niinistö, Nyby, Pohjola M.,
Pykäläinen, Ranta-Muotio, Rantanen, Raura-
mo, Rehn, Rehula, Rinne, Ryhänen, Tiilikainen,
Tiuri, Vihriälä, Viitanen ja Wahlström.

Edustajat Bremer, Kalliomäki ja Viitamies
merkitään saapuneiksi valtiopäiville.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä

sairauden perusteella edustajat Alaranta,
Haatainen, R. Korhonen, Rehn ja Ryhänen,
virkatehtävien perusteella edustajat Drom-
berg, Huttu-Juntunen, Isohookana-Asunmaa,
Niinistö, Ranta-Muotio, Tiilikainen, Tiuri, Vii-
tanen ja Wahlström sekä

muun syyn perusteella edustajat Huuhtanen,
Metsämäki, Nyby, Pykäläinen, Rantanen, Re-
hula ja Vihriälä.

Uudet hallituksen esitykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan
presidentti on tänään antanut eduskunnalle hal-
lituksen esityksen n:o 1.

Erikoisvaliokuntien jäsenet

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valiokunta-
paikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta
ed. H. Koskinen hallintovaliokunnan varajä-
senyydestä ja

ed. Lamminen työasiainvaliokunnan jäsenyy-
destä.

Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että erikoisvalio-
kuntien täydennysvaalit toimitetaan ensi tiistai-
na 10 päivänä helmikuuta kello 14 pidettävässä
täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja
varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä
keskuskansliaan viimeistään ensi tiistaina kello
11.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 1222, 1274, 1278, 1288, 1295, 1297, 1299—1302, 1304, 1305, 1307, 1308, 1312, 1314, 1316 ja 1321, kaikki vuoden 1997 valtiopäiviltä.

Ed. Kalliksen ym. välikysymys kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Kalliksen ym. allekirjoittama välikysymys n:o 1 kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä (VK 1/1998 vp).

Sihteerin lukee:

”Eduskunnalle

Yksi yhteiskunnan keskeisimmistä tehtävistä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta maassa. Perustuslakiimme pohjautuva keskeinen oikeus on yhteiskunnan kansalaisille takaama hengen, terveyden ja omaisuuden suoja. Perustuslain takaama suoja menettää vähitellen merkityksensä, jos maassamme alkanut kielteinen kehitys saa jatkoa.

Rikollisuus on saanut huolestuttavia piirteitä sen raastuttua. Provosoitettoman väkivallan kohteeksi joutuvat yhä useammin täysin ulkopuoliset. Etenkään ikääntyneet tai muutoin heikkokuntoiset ihmiset eivät uskalla liikkua vapaasti julkisilla paikoilla ainakaan iltaisin ja yöaikaan. Monentyypistä häiritäjä ja seksuaalista väkivaltaa on valitettavan paljon. Myös rasismien lisääntyminen on huolestuttavaa.

Kansalaisten jyrkän kielteinen suhtautuminen rattijuoppouteen ei ole saanut riittävästi vastakaikua hallituksessa. Asiaa on hallituksen piirissä pohdittu ja toimenpide-ehdotukset liikkuvat pakkohoidosta ankarampiin rangaistuksiin, mutta mihinkään toimenpiteisiin ei kuitenkaan ole ryhdytty. Pelkällä pohtimisella ei tilannetta paranneta.

Julkista omaisuutta ja elinkeinotoimintaa harjoittavien omaisuutta kohtaan tehdään tuhotyötä valitettavan paljon. Todennäköisyys oman käden oikeuden käyttöönottoon kasvaa, kun julkinen valta ei huolehdi riittävästi sille

kuuluvasta vastuusta. Poliisi tekee parhaansa, mutta sille ei ole annettu riittäviä voimavaroja ja keinoja.

Sen sijaan, että olisi ryhdytty toimenpiteisiin kielteisen kehityksen katkaisemiseksi, päätöksentekijät ovat valinneet toisen tien kehottaen kansalaisia suojaamaan ja vakuuttamaan omaisuuttaan. Turvallisuusjärjestelyjen kustannukset ja vakuutusmaksut ovat nousseet jo vuositasolla noin 4 miljardiin markkaan. Tämä summa on lähes kaksi kertaa niin suuri kuin koko poliisikunnan vuosittaiset toimintakustannukset.

Onneksi olemme vielä hyvän matkan päässä tilanteesta, joka vallitsee monessa muussa valtiossa, jossa kansalaiset joutuvat elämään korkeiden muurien ja turvalukkojen takana ja vielä sen lisäksi tarvitsevat yksityisiä vartijoita tai vartioimisliikkeitä. Valitettavasti varsin kaukana, vaikkakin ajallisesti lähellä, ovat ajat, jolloin Suomi oli tässä suhteessa turvallinen maa. Turvattomuuden tunne kansalaisten keskuudessa on kasvanut erityisesti suurissa kaupungeissa. Kuntalehti julkaisi viime vuoden lopussa tutkimuksen, joka osoitti, että turvattomuuden tunne on neljässä vuodessa viisinkertaistunut. Saman tutkimuksen mukaan enemmistö vanhuksista suurissa kaupungeissa välttää liikkumista ulkona iltaisin.

Kielteistä kehitystä on turhaa perustella kansainvälistymisellä ja rajojen avautumisella. Jonkin verran ne ovat toki vaikuttaneet, mutta suurimmat syyt löytyvät ihmisten asenteista ja yhteiskunnan polarisoitumisesta eli kahtia jakamisesta.

Hallitus on politiikassaan valitettavasti unohtanut kodin ja koulun tärkeän merkityksen kasvattajana. Sen sijaan, että koteja ja kouluja olisi tuettu, ovat hallituksen leikkaustoimenpiteet kohdistuneet erityisesti juuri lapsiperheisiin ja kouluihin.

Koulut ovat menoleikkausten takia lähes kokonaan luopuneet kerhotunneista, joita päinvastaisesti olisi pitänyt lisätä ja tehdä vieläkin mielekkäämmiksi. Myös ekaluokkalaisten iltaopetusta on monissa kunnissa vähennetty tai se on jopa kokonaan lopetettu.

Kasvatuksen merkitystä rikollisuuden ennalta ehkäisemisen keinona on lähes mahdotonta korvata muulla — kuitenkin sen rinnalle tarvitaan paljon muuta aina kaupunkisuunnittelusta ja aluepolitiikasta hyvänä esimerkkinä olemiseen.

Koulun ja kodin yhteistyö ei toimi useinkaan vaikeuksiin joutuneiden perheiden kohdalla si-

ten kuin olisi tarpeen. Yhteiskunnan, seurakuntien ja vapaaehtoisjärjestöjen tarjoama tukiverkko ei aina yllä niihin tapauksiin, joissa tarve olisi suurin. Usein apu niin perhekriisissä kuin päihde-, huume- ja väkivaltatapauksissakin tulee liian myöhään. Ministeriöissä on keskitytty liaksi sinänsä välttämättömien valtiontalouden säästöjen aikaansaamiseen ilman, että esimerkiksi koulujen ja muun palveluverkon toimintaedellytysten turvaamiseen muuttuvissa oloissa olisi kiinnitetty riittävä huomiota. Leikkausten vaikutus ihmisten kannalta on jätetty riittävästi selvittämättä. Kuntien talouden nopea kiristyminen on uhka turvallisuudelle.

Maassamme tapahtuu kiihtyvää väestön keskittymistä suuriin keskuksiin. Suomalaiset suurkaupungit ovat kansainvälisin mitoin pieniä. Muuttoliike aiheuttaa kuitenkin monenlaisia kasvukipuja, mitkä ilmenevät muun muassa asumiskustannusten nousuna, ruuhkautumisena ja palvelujen kysynnän kasvuna. Näiden aineellisten asioiden ohella juuriltaan lähtemään joutuneet ihmiset kokevat usein henkisiä ja sosiaalisia sopeutumisvaikeuksia. Ongelmia syntyy sekä nopeasti kasvavilla ruuhka-alueilla että entisestiään autoituvilla haja-asutusalueilla, joilla palvelut heikkenevät ja ihmisten yksinäisyys ja turvattomuus kasvavat.

Poliisin toimintamäärärahojen useita vuosia jatkunut liian alhainen taso ja tästä johtuva noin 400 poliisinviran jatkuva täyttämättä pitäminen ovat ajaneet ihmisten turvallisuudesta ja rikosten selvittämisestä käytännön vastuussa olevat poliisit kohtuuttoman työpaineen alaisiksi. Jopa poliisien henkilökohtainen turvallisuus on vaarantunut. Monilla alueilla maassamme poliisin toiminta-alueet ovat niin laajoja, että matka päivystysalueen toisesta laidasta toiseen saattaa olla useita satoja kilometrejä.

Tämä yhdessä poliisien vähäisen määrän kanssa lisää turvattomuuden tunnetta ja alentaa rikosten selvitysastetta. Vaikka eduskunta lisäsi kuluvan vuoden talousarvioon 30 miljoonaa markkaa poliisin toiminta- ja palkkauskäytäntöä, ei määräraha kuitenkaan ole vielä riittävä. Poliisin määrärahat on väärä säästökohte.

Hallituksen tulisi huolehtia siitä, että rikollisuus eri toimenpiteiden avulla saataisiin selvästi laskemaan. Hallitukselta odotetaan myös toimenpiteitä, joilla kansalaisten luottamus oikeuslaitoksemme palautetaan. Samalla tulee korjata epäkohta, joka on heikentänyt keskituloisten oikeusturvaa korkeiksi kohonneiden oikeudenkäyntikustannusten vuoksi.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä vähentääkseen rikollisuutta, ja miten hallitus aikoo saattaa väkivaltarikosten rangaistusseuraamusten tason vastaamaan kansalaisten yleistä oikeuskäsitystä, ja

millä toimenpiteellä hallitus aikoo tukea kotien ja koulujen kasvatustehtävää sekä toimia koko yhteiskunnan arvoperustan kohottamiseksi ihmisten turvallisuutta ja koskemattomuutta kunnioittavaksi, ja

millä toimenpiteillä hallitus aikoo suojata elinkeinonharjoittajia heihin kohdistetuilta järjestetyiltä vahingonteoilta, ja vielä

millä toimenpiteillä hallitus aikoo parantaa poliisin nykyisin heikkoja toimintaedellytyksiä?

Helsingissä 5 päivänä helmikuuta 1998

Bjarne Kallis /skl
Jouko Jääskeläinen /skl
Matti Vanhanen /kesk
Hannes Manninen /kesk
Esko Aho /kesk
Juha Korkea-osa /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk
Kauko Juhantalo /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Tauno Pehkonen /skl
Päivi Räsänen /skl

Sakari Smeds /skl
Aapo Saari /kesk
Jorma Huuhtanen /kesk
Juhani Alaranta /kesk
Timo Järvilahti /kesk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Markku Vuorensola /kesk
Timo Kalli /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Hannu Takkula /kesk
Markku Lehtosaari /kesk

Raimo Vistbacka /ps
Anu Vehviläinen /kesk
Eero Lämsä /kesk
Markku Koski /kesk
Armas Komi /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Tero Mölsä /kesk
Johannes Leppänen /kesk
Maija-Liisa Veteläinen /kesk
Hannu Kemppainen /kesk
Matti Väistö /kesk
Ossi Korteniemi /kesk”

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Hallituksen esitys oikeudenkäymiskaaren muutoksenhakua hovioikeuteen ja asian käsittelyä hovioikeudessa koskevien säännösten sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 33/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 19/1997 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 19/1997 vp.

Keskustelu:

Ed. L a x: Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Meillä on nyt käsillä rikos- ja riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyn tämän vuosisadan uudistuksen viimeinen peruspalikka. Tätä uudistusta on viety eteenpäin ainakin neljän viime vaalikauden aikana.

Professori Aulis Aarnio kirjoitti marraskuun 21 päivänä Helsingin Sanomissa seuraavaa: ”Suomalaisen lainkäytön tulevaisuuden haaste on siinä, kuinka tuomiot kestävät julkisen kritiikin ja kuinka ne rohjetaan alistaa julkiseen arviointiin.” Rouva puhemies! Tarkoitus on nimenomaan vastata tähän haasteeseen uudistamalla lainsäädäntöämme.

Ajatukset oikeuslaitoksen uudistamisesta syntyivät itse asiassa jo vuosisadan alussa. Vuonna 1901 jätti professori Rabbe Axel Wreden komitea mietinnön, jossa jo nämä perusajatukset lausuttin julki. Toteutus jäi kuitenkin kauan sodanjälkeisen Suomen muun rakentamisen jalkoihin. Hyvinvointi-Suomen syntyminen, Euroopan yhdentyminen ja lopulta 1990-luvun lama ovat kaikki osaltaan avanneet meidän suomalaisten silmät ja saaneet meidät ymmärtämään uskottavan ja hyvin toimivan oikeuslaitoksen merkitykseen.

Itse kiteyttäisin tämän laajan uudistushankkeen tavoitteet näin:

1) Tarkoitus on, että oikeudenkäynnin osapuolet todella ymmärtävät, mitä oikeudessa tapahtuu ja mitä siellä on tapahtunut;

2) että alioikeuden tuomiot avautuvat lukijalle siten, että oikeuskysymykset ja näyttökysymykset selvästi erottuvat toisistaan; ja

3) että tästä olisi seurauksena, että vähemmän turhia valituksia tehtäisiin ylempään oikeusasteeseen ja että riidat ja rikosasiat ensisijaisesti voitaisiin ratkaista ja lopullisesti alioikeudessa.

Kysymyksessä ei ole pelkästään lain uudistaminen, vaan kysymyksessä on suuri kulttuuri-muutos, joka asettaa uusia vaatimuksia niin tuomareille, syyttäjille kuin asianajajillekin.

Käsillä oleva esitys on siis viimeinen suuri osa oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisesta, jota on nyt tehty neljän vaalikauden ajan. Uudistukset alkoivat vuonna 1986, jolloin tehtiin perustuslain säätämisjärjestyssä vaativat muutokset, yhtenäistettiin alioikeudet ja tehtiin tuomarinvirkaa koskevat uudistukset. Seuraavalla vaalikaudella hyväksyttiin perustuslain muutokset ja säädettiin uusi laki riita-asiain oikeudenkäyntimenettelystä. Vaalikaudella 1991—1995 alioikeudet muuttuivat kärjäoikeuksiksi ja uusi riita-asiain oikeudenkäyntimenettely otettiin käyttöön.

Työtä on jatkettu tällä vaalikaudella ensin säätämällä uudet alioikeuksien rikosasiain oikeudenkäyntimenettelyä koskevat lait, jotka tulivat voimaan viime vuoden lokakuun alussa.

Prosessilainsäädännön uudistaminen ei ole mitään vapaata valintaa, vaan pitkäjänteinen säädösketju, jossa heti alussa tehdyt linjaratkaisut sitovat lainsäätäjää loppuun saakka. Kesken uudistustyön nämä linjaratkaisut on kuitenkin ollut pakko mukauttaa Euroopan ihmisoikeus-sopimukseen ja hallitusmuodon perusoikeussäännöksiin. Viimeksi mainituista osa on jopa tiukempia kuin yleiseurooppalainen vaatimus. Tällainen on hallitusmuodon uusi 16 §.

Näiden näkökohtien sovittaminen vuosia aikaisemmin valmisteltuihin uudistuksiin ei ole sujunut kivuita. Niinpä lakivaliokunta joutui viime keväänä valmistuneessa mietinnössään muuttamaan rikosprosessisäännöksiä huomattavasti ja lisäksi kirjoittamaan laajat perustelut. Niihin sisällytettiin selostus rikosprosessimenetelyssä noudatettavista oikeusperiaatteista, joihin nojautuen säännöksiä on tulkittava.

Nyt käsiteltävänä oleva hovioikeusprosessin uudistamistyö on ollut vielä monivaiheisempaa ja hankalampaa kuin edeltäjänsä. Hallituksen esityksen tavoitteena on uudistaa nykyisin pää-

osin kirjallinen hovioikeusmenettely siten, että se toimii suulliseen, keskitettyyn ja välittömään käsittelyyn perustuvan alioikeusuudistuksen jälkeenkä ja että ihmisoikeussopimusten Suomelle asettamat vaatimukset toteutuvat. Esityksen tavoitteena on lisäksi poistaa hovioikeuksien osalta varauma, jonka Suomi on tehnyt Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaan asianosaisen oikeudesta suulliseen käsittelyyn.

Keinoina, joilla tähän päästään, on hovioikeusmenettelyn eri vaiheiden eriyttäminen niin, että se jakautuu selkeästi valmisteluun ja ratkaisuvaiheeseen. Keinoksi hallitus ehdotti lisäksi muutoksenhakulupajärjestelmää, jossa kahden jäsenen muodostamassa kokoonpanossa tarkastettaisiin vähäisempien asioiden ratkaisujen oikeellisuus.

Valiokuntakäsittelyn itsestäänselvä lähtökohhta oli, että alioikeusuudistuksen johdosta hovioikeusmenettelyä koskevat säännökset on tarkistettava. Hallituksen esityksen tavoitteiden toteuttaminen on siis välttämätöntä. Sen sijaan keinojen onnistuneisuudesta on valiokuntakäsittelyn aikana esitetty eri suuntiin käyviä mielipiteitä.

Aloittaessaan hovioikeusprosessiesityksen käsittelyn lakivaliokunnalla oli käytettävissään perustuslakivaliokunnan lausunto. Sen mukaan ehdotettu muutoksenhakulupajärjestelmä on kyseenalainen. Perustuslakivaliokunnan lausunto vastasi tarkkaan sitä, mitä myös lakivaliokunnan jäsenet ajattelivat ja mitä oli jo monta vuotta viestitetty oikeusministeriöön: Muutoksenhakulupajärjestelmä ei istu suomalaisen oikeustradition. Tämähän oli myös vastikään saanut ilmaisen lakitasolla hallitusmuodon 16 §:ssä.

Lakivaliokunnan lähtökohhta oli, että perustuslakivaliokunnan näkemystä on noudatettava. Sen vuoksi oli hämmäntävää, että hovioikeudet eivät pyynnöstä huolimatta reagoineet tähän, vaan pitäytyivät hallituksen esityksen tekstin arvioinnissa. Asiantuntijoiden esityksillä siitä, että lakivaliokunnan olisi rohkeasti pysyttädyttävä hallituksen esityksen ideologiassa, ei siten ollut mitään menestymisen mahdollisuuksia.

Kevään 1997 asiantuntijakuulemisen tulos oli perin ristiriitainen. Useat asiantuntijat puhuivat omasta ideaaliprosessistaan, jolla ei ollut mitään yhteistä naapurin idean kanssa. Selvää oli, että hallituksen esitys ei ollut toteuttamiskelpoinen. Pääasiaksi nousi siten löytää ratkaisu, jossa luovutaan muutoksenhakulupajärjestelmästä ja joka täyttää ihmisoikeusvaatimukset ja jossa hovioikeuksien resurssit kuitenkin riittävät.

Valiokunnan johdolla ratkaisun löytämiseksi käynnistyi hedelmälliseksi osoittautunut vuoropuhelu eri asianosaisten kesken. Tämän perusteella valiokunta yksimielisesti päätyi nyt käsiteltävään mietintöön, joka ensikomenttien perusteella on otettu myönteisesti vastaan kentällä.

Yksittäisiä epäilyksiä on kuitenkin esitetty hovioikeuksien halukkuudesta noudattaa uutta lakia. On muun muassa arvioitu, että hovioikeudet eivät ryhdy pitämään lakivaliokunnan edellyttämiä hovioikeuskäräjiä muilla paikkakunnilla kuin hovioikeuksien sijaintipaikkakunnilla. Voin kuitenkin todeta hovioikeuksilta saamani tiedon perusteella, että nämä pelot ja epäilykset ovat turhia.

Lakivaliokunnan perusratkaisu sisältää seuraavaa:

Se on johdonmukainen jatko alioikeusuudistukselle ja vahvistaa pyrkimystä saada riita- ja rikosasiat ratkaistua alioikeuksissa.

Tavoitteena on, että hovioikeuksissa käydään oma, uusi ja rajoitettu prosessi. Tavoitteena on myös, että hovioikeuden käsittely etenee vaiheittain, valmistelu — käsittely — tuomio, ja että käsittely näin avautuu nykyistä huomattavasti paremmin asianosaisille.

Pykäliin ei sisällytetä muutoksenhakulupajärjestelmää eikä mitään muutakaan sitä vastaavaa säännöstöä. Kaikista asioista pääsee valittamaan suoraan hovioikeuteen ja kaikki asiat tutkitaan yhtenäisessä menettelyssä.

Sen sijaan hovioikeuden kokoonpanoa kevenetään vähäisemmissä asioissa. Vähäisiksi asioiksi määritellään pienin tarkistuksin ne asiat, joihin muutoksenhakulupajärjestelmää oli ehdotettu sovellettavaksi. Vähäisissä asioissa hovioikeus olisi päätösvaltainen myös sellaisessa kolmijäsenisessä kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi hovioikeudenneuvosta ja yksi kokenut esittelijä.

Tyytymättömyyden ilmoittaminen säilytetään toistaiseksi, jotta alioikeuksien työprosesseja ei jälleen kerran jouduta muuttamaan.

Kun on kysymys suullisen todistelun uskottavuudesta, hovioikeudessa on pääsäännön mukaan järjestettävä suullinen käsittely. Jos asiaan vaikuttavaa suullista todistelua ei voida ottaa hovioikeudessa uudelleen vastaan, käräjäoikeudessa tehtyä näyttöratkaisua ei säännön mukaan saa muuttaa.

Rouva puhemies! Nyt on lainkäyttäjien vuoro testata uutta menettelyä. Koulutuksen kautta on päästävä ja ilmeisesti päästäänkin yhtenäiseen ja järkevään soveltamiseen. Kysymyksessä on vaa-

tiva kulttuurin muutos, joka edellyttää, että tuomarit, syyttäjät ja asianajajat mieltävät ja hyväksyvät uudistuksen tavoitteet.

Fru talman! Det är alltså frågan om den sista grundbulten i århundradets rättegångsreform, som vi nu skall behandla. Målet för hela detta reformarbete kan sammanfattas i tre punkter.

För det första: Begripliga rättegångar.

För det andra: Domslut som klart gör skillnad mellan rättsfrågor och bevisfrågor.

Och för det tredje: Att undvika ändringssökande och processer i hovrätten på grund av oklarheter i underrättsförfarandet.

Det är frågan om en stor kulturförändring i hela vårt rättsliv. Skall denna kulturförändring lyckas och utfalla så, som åtminstone lagutskottet har föreställt sig, förutsätter det att domarena, åklagarna och rättegångsombuden har klart för sig och godkänner principerna och målet för denna reform.

Oikeusministeri H ä k ä m i e s : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on enää viimeinen osa suuresta oikeuslaitosta koskevasta prosessiuudistuskokonaisuudesta. Lakivaliokunnan esittämät muutokset hallituksen esitykseen eivät ole mielestäni kovin suuria ja aika pitkälle pohjautuvat samaan ajattelutapaan, jota hallituksen esityksessä esitettiin.

Tässä yhteydessä kuitenkin on ehkä hyvä käydä myös vähän periaatteellista keskustelua siitä, kuinka prosessiuudistuksia tulisi vastaisuudessa harkita ja mikä on todellisuus, kun uudistuksia tehdään, eli syntykö kontrastia vallitsevien resurssien kanssa.

Tässä salissa on joskus vähän liiankin pontevasti puhuttu siitä, että hallituksen esittämä muutoksenhakujärjestelmä, joka ehkä nimikkeenä oli huonosti valittu, olisi ollut ihmisoikeusoppimuksen vastainen. Näin ei varmasti ole. Haluan tätä salia muistuttaa siitä, että Euroopassa on monia maita, joita me kaikki varmasti kutsumme oikeusvaltioiksi ja joissa on voimassa oikeudenkäyntiperiaatteita, joissa on monenkinlaisia muutoksenhakukieltoja. Tuskinpa moni kansanedustaja sanoo, että Iso-Britannia ei ole oikeusvaltio. Siellä on kuitenkin voimassa järjestelmä, jossa alioikeudessa juryn päätökseen siitä, onko syyllinen vai syytön, eli kysymykseen näyttöasiassa, ei saa hakea muutosta. Se, että on jonkinlaisia rajoitteita muutoksenhakujärjestelmässä, ei ole suinkaan harvinaisuus, päinvastoin.

Tietenkin lähtökohtana tulee olla, että kansa-

laisia kohdellaan aina tasavertaisesti, mutta ainakin jokainen tässä salissa istuva juristikansanedustaja tietää, että hovioikeuksiin on vuosikymmenten saatossa jatkuvasti tullut paljon asioita ja juttuja, joissa asian juridinen ratkaiseminen on kovin yksinkertaista ja muutos alioikeuden päätökseen enemmän teoreettinen. Se, että muutosta on haettu, pohjautuu monta kertaa aivan muihin syihin kuin siihen, että aidosti uskottaisiin muutoksen olevan mahdollinen.

Aivan oikein valiokunta mietinnössään korostaa sitä, että oikeudenkäynnin painopisteen tulee olla alioikeudessa. Jos me ajattelemme esimerkiksi hovioikeuden suullisia käsittelyjä, jotka tämän uudistuksen myötä mahdollistuvat, jokaiselle on selvää, että jos me ajattelemme asiaa esimerkiksi todistajan näkökulmasta, kyllä kai hän asiansa paremmin muistaa esitutkinnassa ja kohtuullisen lyhyen ajan kuluessa toimitettavassa alioikeuskäsittelyssä kuin kenties pitkänkin ajan jälkeen toimitettavassa suullisessa käsittelyssä hovioikeudessa. Hyvin harvan muisti on sen kaltainen, että kun kuukausia kuluu, muisti paranee.

Tässä suhteessa on hyvä, että lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että oikeudenkäynnin painopisteen tulee olla alioikeudessa. Se tietenkin edellyttää myös alioikeudelta yhä parempia päätöksiä, nimenomaisesti yhä paremmin perusteltuja päätöksiä, jotta tarvetta muutoksenhakuun ei siinä mielessä enää olisi kuin aikaisemmin ja päätöksiin luotettaisiin siltä osin, että muutosta ei hovioikeudessa tai muissa ylemmissä oikeusasteissa tule.

Kuten sanoin, ero hallituksen esityksen ja lakivaliokunnan nyt kirjoittaman välillä ei mielestäni ole suuri. Hallituksen alkuperäisessä esityksessä, haluan siitä muistuttaa, vaikka kysymyksessä oli muutoksenhakujärjestelmä, kysymys oli tietenkin siitä, että jokainen juttu olisi tutkittu kahden tuomarin toimesta, ja jos toinenkin heistä olisi puoltanut sitä, että juttu menee pidempään käsittelyyn, näin olisi toimittu.

Ainoa asia, jota jää miettimään, on se, kun muutoksenhakulupajärjestelmää ei toteutettu ja kun samassa yhteydessä toteutetaan muun muassa suullisten käsittelyjen mahdollistaminen hovioikeuksissa entistä enemmän, onko seurauksena se, että jutut ruuhkautuvat hovioikeuksissa. Me olemme tällä hetkellä erinomaisessa tilanteessa Suomessa. Meidän pienimmissä hovioikeuksissamme juttunsa saa ulos jo noin neljässä kuukaudessa. Minä luulen, että se on maailmanennätys, jos asioita ruvetaan kansainvälisesti vertaile-

maan. Helsingissä menee jonkin verran pidempään, mutta käsittelyajat ovat radikaalisti lyhentyneet siitä, mitä ne joskus ovat olleet. Lähtökoh- ta käsittelyaikojen suhteen hovioikeuksissa on erinomainen.

Kuitenkin meistä jokainen tietää, mikä on valtiontalouden todellisuus. Tuomioistuinlaitos ei tässä suhteessa ole missään erityisasemassa. Voimme tietysti helposti sanoa, ainakin ne juristikansanedustajat, että oikeudenkäynnin on ol- tava asia, joka ei saa millään muotoa olla rahasta kiinni. Mutta yhtä hyvin me voimme sanoa, että ihmisen sosiaaliturva on asia, joka ei saa olla rahasta kiinni, ihmisen terveysturva on asia, joka ei saa olla rahasta kiinni. Tärkeitä asioita on muitakin, ja käytännön realismia on se, että myös tuomioistuinlaitos on saman kehitysbudje- toinnin piirissä kuin muut valtion tärkeät toimin- not.

Silloin me emme saa tässä salissa luoda sellai- sia oikeudenkäyntimenettelyjä, joiden seurauk- sena on jutturuuhkien syntyminen, koska kovin huonolla asenteella me asioita mietimme ja käsit- telemme, jos ensin tietoisesti luomme järjestel- män, jonka tiedämme aiheuttavan jutturuuhkia, ja sen jälkeen vuoden päästä esitämme hallituk- selle kysymyksen, olkoon mikä hallitus tahansa, mitä hallitus aikoo tehdä lisäresurssien myöntä- miseksi tähän ja tähän asiaan.

Suomen valtiontalouden tilanne edellyttää jo- kaisessa asiassa sitä, että kun uudistuksia mieti- tään, muistetaan, että paras on hyvän pahin vi- hollinen. Ikään kuin laadukkuudella ei pidä ai- kaansaada suurta vahinkoa. On löydettävä sel- lainen ikään kuin kultainen keskitie, että ihmisen oikeusturva toteutetaan niin hyvin kuin suin- kin mahdollista, mutta kaikkia uudistuksia pei- lataan myös valtiontaloudellisten realiteettien kanssa. Jos näin ei tehdä, tehdään ihmisten oi- keusturvalle karhunpalvelus.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i (vastauspuheenvuo- ro): Puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla sekä ed. Laxin että ministeri Håkämiehen puheenvuo- rot, kun ed. Lax totesi, että hallituksen esitys ei ollut toteuttamiskelpoinen, ja ministeri Håkä- mies totesi, että valiokunta ei tehnyt suuria muu- toksia. Minä haluan lausua lakivaliokunnalle suuret kiitokset siitä, että valiokunta on tehnyt todella suuria muutoksia ja hylännyt hallituksen esityksen perusratkaisun, jossa olisi toteutettu muutoksenhakulupajärjestelmä. Se olisi tiennyt sitä, että kansalaiset olisi asetettu hyvin eriarvoi- seen asemaan. Ne, joiden oikeus olisi ollut ehkä-

pä 20 000 markkaa, eivät olisi ehkä aina saaneet täydellistä oikeutta vaan todennäköistä oikeutta.

Olen ministeri Håkämiehen kanssa samaa mieltä siitä, että tämä olisi ehkä mennyt Euroo- pan ihmisoikeussopimuksen mukaisesti, mutta hallituksen esitys oli mielestäni perusoikeusuu- distuksen vastainen, hallitusmuodon 16 §:n vas- tainen, jossa todetaan, että kansalaisella tulee olla oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu pää- tös ja myös hakea muutosta. Suomalaiseen oi- keusperinteeseen on perinteisesti kuulunut se, että yhden kerran ainakin tulee voida saada valit- taa oikeuden ratkaisusta. Valiokunta on tehnyt hyvää työtä, ja ratkaisu, joka nyt on tehty, tulee saamaan koko eduskunnan tuen.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Voin yhtyä oikeusministerin esittämiin näkemyksiin, mutta haluan erityisesti tuoda esille huoleni: Vaikka oikeusministeri sanoi, että painopisteen tulee olla alioikeuksissa — näin juuri täytyy tapahtua — mutta ajatteleeko kansa näin? Minä pelkään, että kansa tulee edel- leen hakemaan muutosta hovista koko laajuus- deltaan koko päätökseen ja vaatii ehdottomasti suullista käsittelyä ja pääkäsittelyä hovioikeu- dessa, jolloin todella tulee tapahtumaan niin, että hovioikeudet, ainakin suurimmat, tulevat ruuh- kaantumaan.

Tähän liittyy oleellisesti se, että rikosjutuissa syyttäjät joutuvat nyt alioikeuksista olemaan hovioikeudessa pääkäsittelyssä mukana eivätkä voi samanaikaisesti enää istua juttuja tuolloin alioikeuksissa. Tämä aiheuttaa, näin arvelen, suuren pulan syyttäjistä ja ongelmia työn järjes- telyssä.

Pelkään, että varsinkin Helsingin hovioikeus tulee ruuhkaantumaan. Siinä mielessä oikeusmi- nisterin viittaus Ison-Britannian oikeuskäytän- töön, jossa näyttökysymyksen osalta ei enää uu- destaan voida ryhtyä oikeutta käymään, on sel- lainen seikka, jota ilmeisesti vakavasti joudum- me tulevaisuudessa Suomessakin harkitsemaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Håkämies käytti taas tuttua sanontaansa ”me juristit”. Minun miele- ni tuli, mihin tämä nyt johtaa, ei tullut mieleen muuta kuin ”me Tammelat”, kun oli aikoinaan tällainen hyvä televisioesitys.

Mutta, rouva puhemies, asiaan mennäkseni: Tässä ihan selkeästi ministeri Håkämies asetti vastakkain taloudelliset resurssit ja ihmisten oi- keusturvan, siis tuollainen viinasmainen ajattelu,

kaikella kunnioituksella entistä ministeriä Viinasta kohtaan. Mutta tässä asetettiin ne ihan selvästi vastakkain. Ensimmäisenä ovat taloudelliset kustannukset, näitten vähentäminen, ja oikeusturva on toissijainen, toteutuuko se vai ei. Tällaiseen käsitykseen minä valitettavasti pääsin ja varmasti moni muukin, eikä tämä ole, ministeri Häkämies, ensimmäinen kerta, kun te tällä tavalla lausutte näiden kahden arvon vastakkainasettelusta. Siinä te olette kyllä väärässä.

Mitä tulee siihen, että poliisikuulustelussa todistajat muistavat paremmin kuin oikeudessa, varmaan näin on, mutta eihän poliisitutkintapöytäkirjalla ole muuta kuin muistikirjan arvo enää oikeudessa. Valtakunnansyyttäjäkin joutuu syyllisiksi epäiltyjä kutsumaan uudelleen kuultavaksi, koska poliisitutkintapöytäkirjalle ei anneta mitään arvoa. Tähänkin asiaan aikanaan törmätään ja pahanlaisesti oikeusprosessissa, kun poliisitutkintapöytäkirjalla, asianmukaisellakin, on vain jonkinlaisen muistilapun arvo.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aika suuren valiokunnan koontumisen vuoksi jäänee lyhyeksi keskustelulle, mutta olisin todennut tässä yhteydessä, että tämä lakiesitys on yksi oikeastaan aika näkyvä yksilö siitä sarjasta oikeusministeriöltä tulleita ehdotuksia, joita ei parhaalla tahdollakaan voi kehua.

En vastauspuheenvuorossa kajoa kuin yhteen asiaan, ja se on juuri tämä, mihin monessa puheenvuorossa on jo kajottu, eli ikimuistoiseen oikeuteen mennä hoviin alioikeuden päätöksestä. Tätä oli oikeusministeriön ja hallituksen esitys nimenomaan leikkaamassa. Tämä on erikoinen dilemma tai, miten sanottaisiin, paradoksi. Tällä hetkellä me hankimme uusia tuulia keskieurooppalaisesta oikeusjärjestelmästä ja olemme jo paljon sieltä omaksuneet suullisen käsittelyn jne. myötä. Tässä asiassahan meidän muinoinen oikeusjärjestelmämme, yksi niistä harvoista tapauksista, on ihmisoikeussopimuksen mukainen. Nyt olisi hallitus tietien tahtoen valmis juuri sitä kaventamaan.

Oikeusministeri H ä k ä m i e s : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi ei ole juristi mutta poliisin päällystökurssinkin käyneenä taatusti ymmärtää, että en sanonut niin, kuin ed. Aittoniemi väitti minun sanoneen. Halusin vain korostaa sitä, että kun esimerkiksi oikeudenkäyntimenetelyä uudistetaan, ei saa kirjoittaa sellaisia säädöksiä, joihin kuitenkaan ei ole varaa, joista seu-

raa se, että oikeudenkäynnit ruuhkautuvat, asiat viivästyvät ja ihmiset saavat huonompaa oikeusturvaa kuin aikaisemmin. (Ed. Aittoniemi: Lisää resursseja!) Tätä minä halusin vain sanoa. — On tietysti helppo sanoa sieltä, että lisää resursseja, mutta meistä jokainen tietää, mitkä eri sektoreilla ovat valtiontalouden realiteetit tulevina vuosina. — Karhunpalvelus ihmisten oikeusturvalle tehdään, jos kirjoitetaan säädöksiä, joiden toteuttamiseen ei ole yksinkertaisesti varaa. Sehän merkitsee käytännössä sitä, että joidenkuiden oikeusturva toteutuu, joidenkuiden ei. Kun on puhuttu kansalaisten yhdenvertaisuudesta, tästä minä halusin eduskuntaa muistuttaa.

Minä todella toivon, että ainakaan ne kansanedustajat, jotka nyt ovat olleet muutoksia hallituksen esitykseen kirjoittamassa, eivät vuoden päästä samassa salissa kysy, mitä hallitus aikoo tehdä lisäresurssien saamiseksi sinne ja sinne, kun asiat ovat ruuhkautuneet. Todella toivon, että tämä on otettu vakavasti ja että tällaisia puheenvuoroja ei ainakaan niiden kansanedustajien toimesta, jotka näitä muutoksia ovat olleet halukkaita ajamaan, esitetä, koska jos niin käy, on tehty karhunpalvelus ihmisten oikeusturvalle.

Ed. M. Pohjolan näkemykseen haluan mielihyvin yhtyä. Monissa muissakin läntisen Euroopan maissa on tehty harkintaa sen suhteen, mistä voidaan valittaa, millä perusteella voidaan valittaa, tietenkin pitäen mielessä, että sitten ne asiat, jotka käsitellään, voidaan todella perusteellisesti käydä eikä oikeudenkäynti ole vain jokin oikeudenkäynnin irvikuva.

Ed. Jäätteenmäki, sanon vielä uudestaan, että nyt valiokunnan esittämällä mallilla ja hallituksen alkuperäisellä mallilla ei ole suurta eroa. Valiokuntahan vielä radikalisoi sitä, mitkä asiat voidaan käsitellä kevennetyssä kokoonpanossa. En usko, että päätökset olisivat kovinkaan erisuuntaisia suhteessa siihen, mitä olisi tapahtunut, kun kaksi tuomarijäsentä olisi muutoksenhakujärjestelmässä asioita käsitellyt. Muistutan myös ed. Jäätteenmäkeä siitä, että tämä on monta vuotta kestänyt uudistus. Ei tätä ole tämän hallituksen aikana alkuun pantu. Totta kai tämä hallitus kantaa siitä vastuuta. Tältä pohjalta sitä valmisteltiin muun muassa silloin, kun ed. Jäätteenmäki oli porvarihallituksen oikeusministeri.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on suuri muutos siinä, että muutoksenhakulupajärjestelmää ei ole toteutettu, vaan kaikki asiat tutkitaan hovioikeudessa. Minä näen, että se on periaatteellinen

tärkeä linjaratkaisu, joka takaa sen, että jokainen kansalainen saa oikeusturvaa. Toki oikeusturvaan kuuluu myös se, että jutturuuhkia ei ole ja asia menee nopeasti päätökseen.

Haluan todeta myös ministeri Häkämiehelle, että toki tätä esitystä on myös valmisteltu hyvin pitkään, mutta sitä ei ole edellinen hallitus antanut. Täytyy muistaa myös se, että perusoikeus uudistus astui voimaan muutama vuosi sitten ja vasta siinä ensimmäistä kertaa kirjattiin hallitusmuotoon se, että on oikeus hakea muutosta. Siinä mielessä tilanne on kyllä hirveän paljon muuttunut siitä, mitä se on ollut joskus silloin, kun esitystä aikoinaan on valmisteltu.

Ed. Karpio: Arvoisa rouva puhemies! Täällä lakivaliokunnan puheenjohtajan ed. Henrik Laxin puheenvuoro oli jo niin perusteellinen, että tyydyn omassa puheenvuorossani vain joihinkin huomioihin siitä, mitä tämä lakiesitys on aikaansaanut.

Hallituksen esityksessähän valmistelu muutoksenhausta hovioikeuteen ja hovioikeusmenetelmästä on aikanaan aloitettu olosuhteissa, jolloin kaikki hovioikeudet olivat ruuhkaisia ja asioiden käsittely kansalaisten kannalta kesti useimmiten kohtuuttoman kauan, jopa vuosiakin. Tästä syystä hallitus esitti, että asianosaiset hovioikeuteen valittaessaan tarvitsisivat vähäisemmissä asioissa muutoksenhakuluvan, mikä esitys ei kuitenkaan tullut valiokunnan kannanotoksi. Sen sijaan esityksessä, aivan oikein, painotettiin käsittelyn suullisuutta, mitä mieltä myöskin valiokunta lausunnossaan oli. Onhan tarkoituksena saattaa lainsäädäntömme sellaiseksi, että voimme poistaa hovioikeuksien osalta aikanaan Euroopan ihmisoikeussopimukseen tekemämme, suullista käsittelyä koskevan varauksen.

Valiokunta kuuli lukuisia asiantuntijoita ja totesi samoin kuin perustuslakivaliokunta lausunnossaan, ettei muutoksenhakulupajärjestelmän soveltaminen jo hovioikeusasteessa vaikeuksista sovellu suomalaiseseen oikeusperinteesen. Samaa mieltä olivat pääsääntöisesti myöskin valiokunnassa kuulemamme asiantuntijat.

Käsittelyssä myös ilmeni, että hovioikeuksien työtilanne tällä hetkellä on jo varsin hyvä ja viimeisetkin ruuhkat nimenomaan Helsingin hovioikeuden osalta on saatu purettua. Myöskin juttujen käsittelyajat ovat tällä hetkellä varsin lyhyet, niin kuin myöskin oikeusministeri äsken totesi. Näin ollen hovioikeuteen saapuvien juttujen määrän rajoittamisella muutoksenhakulupajärjestelmää ei voida enää perustella, mikä tuli

myöskin valiokunnan kannanotoksi. Sen sijaan tyytymättömyyden ilmoittaminen alioikeuden päätöksiin säilytettiin vastoin hallituksen esitystä edelleen.

Tällä hetkellä ylimmissä oikeusasteissa suulliset käsittelyt asianomaisten vaatimuksesta ovat hyvinkin harvinaisia. Nyt voimaan tulevan lain mukaan asianosaisilla on oikeus vaatia suullista käsittelyä hovioikeudessa. Mikäli tällainen vaatimus esitetään, se on pääsääntöisesti myöskin toteutettava. Mielestäni on kyllä varsin kohtuullista, ettei suullinen käsittely kuitenkaan hovioikeudessa kaikissa tapauksissa ole mahdollista, mikäli asiasta voidaan päätellä, että se olisi selvästikin tarpeetonta. Vaikka Suomen asianajajakunta pääsääntöisesti onkin korkeatasoista, tiedossa myös on, että joissakin tapauksissa on myöskin turhia oikeudenkäyntejä esimerkiksi maksuttoman oikeudenkäynnin turvin.

Otan yhden esimerkin. Eräässä keski-suomalaisessa alioikeudessa oli vireillä veneen korjauksesta aiheutunut riita, missä intressi oli 500 markkaa. Asianosaiset riitelivät siitä käräjäoikeudessa perusteellisesti niin, että kummankin kulut olivat noin 15 000 markkaa, ja hävinnyt osapuoli vei asian hovioikeuteen. Mikäli tällaisissa vähäisissä asioissa olisi mahdollisuus esimerkiksi Vaasan hovioikeudessa käydä suullista käsittelyä, olisi jo oikeudenkäynnin väärinkäyttö myöskin hyvin lähellä. Näin ollen vaatimus suullisen käsittelyn epäämisestä ja hylkäämisestä voi olla varsin perusteltukin.

Edelleen, vähäisimmissä asioissa voi hovioikeus käsitellä asioita kevennetyissä kokoonpanossa, mikä on muutos nykyiseen verrattuna.

Arvoisa puhemies! Viime aikoina on lisääntyvässä määrin puhuttu kansalaisten mahdollisuuksista käydä asioissaan oikeutta. Jo joulun alla oikeusapulain yhteydessä esitettiin varsin perusteltuja väittämiä siitä, ettei oikeudellisten palvelujen saaminen maaseudulla ole tällä hetkellä kovinkaan helppoa. Oikeusministerin taholta silloin painotettiin varsin perustellusti sitä, että kunnalliset oikeusavustajat ovat velvollisia lähtemään myöskin kansalaisten luo esimerkiksi testamentin tekoon, mikäli oikeusaputoimiston tulo oikeuspalveluja hakevalle ei ole mahdollista.

Vastaavaa periaatetta painotetaan nyt myöskin lakivaliokunnan mietinnössä tässä asiassa. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että kaikki hovioikeudet ryhtyvät tarpeellisessa määrin pitämään niin sanottuja hovioikeuskäräjiä kotipaikkakuntansa ulkopuolella. Kokemukset tästä esimerkiksi Jyväskylässä ovat varsin hyvät, Vaa-

san hovioikeus on pitänyt siellä istuntojaan pari kertaa kuukaudessa, useimmiten kaksi tai kolme päivää kerrallaan. Se aikaansaa kustannussäästöä asianosaisille, samoin käsittelyajat lyhenevät huomattavasti. Onpa juuri valmistuvassa Poliisija oikeustalossa omat tilatkin hovioikeuden istuntoja varten.

Syyttäjien taholta on esitetty huolestumista taas siitä, kuinka heidän kapasiteettinsa riittää uudessa menettelyssä. Valtakunnansyyttäjän taholta esitettiin, että Ruotsissa syyttäjän tehtävissä työskentelee noin 700 lakimiestä, kun meillä vastaava luku on 250, siis maiden asukasluvuun suhteutettuna Ruotsissa lähes kaksinkertainen määrä. Ero jyrkkenee vielä, kun tiedetään, että Ruotsissa käsitellään vuositasolla vain runsaat 60 000 juttua, meillä 10 000 vähemmän. Valiokunta kiinnittikin huomiota tässä yhteydessä syyttäjäresurssien vähäisyyteen.

Arvoisa puhemies! Kuinka tämä uudistus tulee käytännössä toimimaan, sitä ei voida vielä varmuudella ennakoida. Mikäli jutut ruuhkautuvat hovioikeudessa, ei lisäresurssien saaminen sinne ole ainoa vaihtoehto, vaan oikeudenkäynnin painopisteen siirtoa käräjäoikeuksiin päin on tulevaisuudessa korostettava entisestään.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hieman aikaisemmin todettuun viitaten vastauspuheenvuorona: Ollisin ollut tukemassa oikeusministerin näkemystä siitä, että eivät kaikki ne kysymykset, jotka menevät hovioikeuksiin, ole suuria oikeuskysymyksiä. On paljon sellaista, että halutaan voittaa aikaa, rahastaa maksutonta oikeudenkäyntiä hyväksi käyttäen jnp.

Haluaisin ed. Karpiolta hänen viimeisen lauseensa johdosta kysyä, mitä hän oikeastaan siinä tarkoitti. En ymmärtänyt, miten tämä asian hahmotit? (Ed. Karpio: Viimeinen lause?) — Niin!

P u h e m i e s : Vaikka tämä ei ole kyselytunti, annan vastauspuheenvuoron ed. Karpiolle.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viimeisessä lauseessa totesin, että kukaan ei vielä tiedä, miten tämä uusi laki tulee käytännössä toimimaan. Siinä on myös uhkatekijöitä, kuten se, että hovioikeudet ruuhkautuvat.

Kuinka tästä eteenpäin mennään? Ainoa keino minusta ei ole se, että pyritään henkilökunnan, esittelijöiden, määrää lisäämään hovioikeudessa, vaan painopistettä tulevaisuudessa on enemmän myös suunnattava käräjäoikeuksiin päin.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Katson, että ei näin suuria uudistuksia pidä tehdä tämän hetken juttutilanteen mukaan. Tämä on vuosisadan uudistus, kenties vuosituhannen uudistus, niin kuin täällä on moneen kertaan tullut esille. Ihmettelen, mikä olisi se keino, millä nämä jutut veivataan takaisin alioikeuksiin. Ei minusta sellaista ole näköpiirissä.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.56.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen